क्रं. ४८

वैश्यदेव.

संस्कृत

प्र.क्र. २ बाही १३.०५.०५

पृ. १६ = पूर्ण.

शके १८२५.

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(1) श्रीगणेशायनमः आचम्य प्राणानायम्य अद्यपूर्वो० फ
लप्राप्त्यर्थं सायमौपासनं तंडुलैर्होष्ये अग्निं प्रज्वाल्य ध्या
येत् चत्वारिशृंगा गौतमो वामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् अग्नि
मूर्तिध्यानेविनियोगः ॐ चत्वारिशृंगा त्रयो अस्यपादा द्वे
शीर्षे सप्तहस्तासो अस्य त्रिधाबद्धो वृषभोरोरवीतिम
हो देवो मर्त्यां आविवेश॥ भो अग्ने वैश्वानर शांडिल्यगो
त्र मेषध्वज प्राङ्मुखो वरदो भव अग्निं परिसमूहनं ३
परिस्तीर्य मम सं

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(२) कृतांजलिस्तिष्ठन् अग्न आयूंषीति तिसृणां शतं वैखानसा
ऽऋषयः अग्निः पवमानो देवता गायत्री छंदः अग्न्युपस्था
ने विनियोगः ॐ अग्नऽआयूंषि पवस आसुवोर्जमिषं च नः।
आरे बाधस्व दुच्छुनां ॥ अग्निऽऋषिः पवमानः पांचजन्यः पुरो
हितः। तमीमहे महागयं ॥ अग्ने पवस्व स्वपाऽअस्मे वर्चः सुवी
र्यं। दधद्रयिं मयि पोषं ॥ अग्ने त्वं नऽइति चतसृणां गोपायना
लोपायना वा बंधुः सुबंधुः श्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्चैकैकर्चोऽऋषयः
अग्निर्देवता द्विपदा विराट् छंदः अग्न्युपस्थाने वियोगः ॐ अग्ने
त्वं नोऽअंतमऽउत त्राता शिवो भवा वरूथ्यः। वसुरग्निर्वसुश्रवाऽ

(2A)

अच्छानक्षिद्युमत्तमंरयिंदाः सनोबोधिश्रुधीहवमुरुष्या
णोऽअघायतःसमस्मात् तंत्वाशोचिष्ठदीदिवःसुम्नायनू
नमीमहेसखिभ्यः तंतुतन्वन्नित्यस्याऽअग्निर्जगती अग्न्यु
पस्थानेवि० ॐ तंतुंतन्वन्नजसोभानुमन्विहिज्योतिष्मतः
पथोरक्षधियाकृतान् । अनुल्बणंवयतजोगुवामपोमनुर्भ
वजनयादैव्यंजनं ॥ प्रजापतेहिरण्यगर्भःप्रजापतिस्त्रिष्टुप्
प्रजापत्युपस्थानेविनियोगः ॐप्रजापतेनत्वदेतान्यन्योविश्वा
जातानिपरिताबभूव । यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोऽअस्तुवयंस्या
मपतयोरयीणां ॥ हिरण्यगर्भऽइत्यस्यहिरण्यगर्भःप्रजापति

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(3)

त्रिष्टुप् ऋजापस्तुपस्थाने विनियोगः ॐ हिरण्यगर्भः सम
वर्तताग्रे भुतस्य जातः पतिरेकऽआसीत् । सदाधार पृथिवीं
द्यामुते मां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ इत्युपस्थाय उपविश्य
मानस्तोक इति कुत्सो रुद्रो जगती विभूतिग्रहणे विनियोगः
ॐ मानस्तोके तनये मानऽआयौ मानो गोषु मानोऽअश्वेषुरी
रिषः । वीरान्मानो रुद्र भामितो वधीर्हविष्मंतः सदमित्वा
हवामहे ॥ त्र्यायुषं जमदग्नेरिति ललाटे कश्यपस्य त्र्या
युषमिति कंठे [redacted] अगस्त्यस्य त्र्यायु

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3A)

षमिति नाभौ यद्देवानां त्र्यायुषमिति दक्षिणस्कंधे त
न्मे ऽअस्तु त्र्यायुषमिति वामेस्कंधे सर्वमस्तु शतायुष
मिति शिरसि ओंच मे स्वरश्च मे यज्ञोपचते नमश्च । यत्ते
न्यूनं तस्मै तऽ उपयत्ते तिरिक्तं तस्मै ते नमः अग्नयेनमः
स्वस्ति श्रद्धां मेधां यशः प्रज्ञां विद्यां बुद्धिं श्रियं बलं आ
युष्यं तेज आरोग्यं देहि मे हव्यवाहन प्रमादात्कुर्वतां कर्म
प्रच्यवेताध्वरेषु यत् स्मरणादेव तद्विष्णोः संपूर्णं स्यादिति
श्रुतिः यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपो होम क्रियादिषु न्यूनं

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(५)

संपूर्णतां याति सद्यो वंदे तमच्युतं मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्ति
हीनं हुताशन यद्धुतं तु मया देव परिपूर्णं तदस्तु मे अनेन सा
यमोपासन होमाख्येन कर्मणा भगवान् यज्ञरूपी परमेश्वरः
प्रीयतां तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु

आचम्य प्राणानायम्य अद्य पूर्वो॰ फलप्राप्त्यर्थं प्रात
रौपासन होमं तंडुलैर्होष्ये चत्वारि शृंगा गोतमो वामदे
वोग्निस्त्रिष्टुप् अग्निमूर्तिध्याने विनियोगः ॐ चत्वारि
शृंगा त्रयोऽस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तासोऽस्य । त्रिधा

" Joint project of Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(9A)

वत्सो वृषभोरोरवीति महोदेवो मर्त्यां ऽ आविवेश ॥ भोऽ अग्ने वैश्वानर शांडिल्य गोत्र मेषध्वज शाङ्ख मम संमुखो वरदो भव अग्निं परिसमूहनं इति त्रि: पर्युक्षणं इति त्रि: होमद्रव्यम ग्नेरुदक्स्यात्रे दर्भेषु निहितं मवज्वल्य त्रि: प्रोक्ष्य दर्भैः पुन ज्वलता दर्भोल्मुकेन त्रि: पर्यग्निकृत्य उल्मुकं निरस्य अ पस्पृश्य अग्ने: पश्चिमतः आस्तीर्ण कुशेषु समिधा सह हवि र्निधाय विश्वानि न इति तिसृणा मात्रेयो वसुश्रुतोग्नि स्त्रिष्टुप् दीप्याम् अर्चने त्सोपस्थाने विनियोग: ॐ विश्वानि

(5) नोदुर्गेहाजातवेदः ॐ सिंधुंननावादुरितातिपर्षि ॐ
अग्नि [illegible] अत्रिवन्नमसा गृणानः ~~ॐॐस्माकंबोधाऽउभमामज~~
~~[illegible]~~ ॐ अस्माकंबोध्यवितातनूनां ॐ यस्त्वाहृदाकीरि
णामन्यमानः ॐ अमर्त्यंमर्त्योजोहवीमि ॐ जातवेदोय
शोअस्मासुधेहि ॐ प्रजाभिरग्नेऽअमृतत्वमश्यां ॐ य
स्मैत्वंसुकृतेजातवेदऽउलोकमग्नेकृणवस्योनं । अश्वि
नंसपुत्रिणंवीरवंतंगोमंतंरयिंनशातेस्वस्ति ॥ ततःआत्मा
नंचालंकृत्य हस्तंप्रक्षाल्य दक्षिणंजान्वाच्य सव्यह

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. Joint project of the

(5A) स्तां हृदि निधाय समित्तूष्णीमग्नौ प्रक्षिपेत् ~~ॐ अ~~
~~ग्नये स्वाहा~~ ॐ सूर्याय स्वाहा सूर्यायेदं न मम ॐ प्रजा
पतये स्वाहा प्रजापतय इदं न मम परिस्तरणादि विसृ
ज्य परिसमूहनं ३ पर्युक्षणं इति त्रिः कृत्वा
सूर्योपस्थाने विनियोगः सूर्यो नो इत्यस्य सोमश्चक्षुः
सूर्यो गायत्री सूर्योपस्थाने विनियोगः ॐ सूर्यो नो
दिवस्पातु वातो ऽन्तरिक्षात् ॥ अग्निर्नः पार्थिवेभ्यः॥
उदु त्यं काण्वः प्रस्कण्वः सूर्यो गायत्री सूर्योपस्थाने०

The Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai project of

(6) ॐ उदुत्यं जातवेदसं देवं वहंति केतवः । दृशे विश्वाय सूर्यं ॥
चित्रं देवानामांगिरसः कुत्सः सूर्यस्त्रिष्टुप् सूर्योपस्थाने वि०
चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः । आ
प्राद्यावापृथिवीऽ अंतरिक्षं सूर्यऽ आत्मा जगतस्तस्थुषश्च ॥
नमो मित्रस्य सौर्योभितपाः सूर्यो जगती सूर्योपस्थाने विनि०
नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय तदृतं सपर्यत ।
दूरेदृशे देवजाताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शंसत ॥ प्र
जोपते हिरण्यगर्भः प्रजापतिस्त्रिष्टुप् प्रजापत्युपस्थाने०

(6A)

ॐ प्रजापते न त्वदे तान्यन्यो विश्वा जातानि परिता बभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो ऽअस्तु वयं स्याम पतयो रयीणां ॥
हिरण्यगर्भ इत्यस्य हिरण्यगर्भः प्रजापतिस्त्रिष्टुप् प्रजापत्युपस्थाने विनियोगः ॐ हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक ऽआसीत्। सदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम॥ इत्युपस्थाय उपविश्य ~~चक्र नारायणाय नमः सकल पूजार्थे गंधाक्षत पुष्पं समर्पयामि~~ ॥
~~ओं नमेस्वरश्वमे यज्ञोपचतेनम श्व~~॥ मान स्तोक इति कुत्सो

(७) रुद्रोजगती विभूतिग्रहणेविनियोगः ॐ मानस्तोकेतनये
मानऽआयौमानोगोषुमानोऽअश्वेषुरीरिषः। वीरान्मानोरुद्र
भामितोवधीर्हविष्मंतः सदमित्वाहवामहे ॥ त्र्यायुषंजम
दग्नेरिति ललाटे कश्यपस्य त्र्यायुषमितिकंठे अगस्त्य
स्य त्र्यायुषमिति नाभौ यद्देवानां त्र्यायुषमिति दक्षिणस्कं
धे तन्मेअस्तु त्र्यायुषमिति वामस्कंधे सर्वमस्तुशतायुष
मिति शिरसि यज्ञनारायणायनमः सकलपूजार्थे गंधा
क्षतपुष्पं समर्पयामि ओंचमेस्वरश्चमे यज्ञोपचतेनमश्च।

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(७A)

यत्तेन्यूनं तस्मै तऽउपयत्तेतिरिक्तं तस्मैतेनमः अग्नये
नमः स्वस्ति श्रद्धां मेधां यशःप्रज्ञां विद्यां बुद्धिं श्रियं
बलं आयुष्यं तेज आरोग्यं देहि मे हव्यवाहन प्रमादा
त्कुर्वतांकर्म प्रच्यवेताध्वरेषु यत् स्मरणादेव तद्विष्णोः
संपूर्णं स्यादिति श्रुतिः यस्यस्मृत्याचनामोक्त्यातपोहो
मक्रियादिषु न्यूनंसंपूर्णतां याति सद्योवंदेतमच्युतं ॥
मंत्रहीनंक्रियाहीनं भक्तिहीनंहुताशन यद्धुतंतुमयादे
वपरिपूर्णंतदस्तुमे अनेन प्रातरोपासन होमाख्येनक

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai joint project of

(४) र्मणा भगवान् यज्ञरूपी परमेश्वरः प्रीयतां न मम । ब्रह्मार्पणमस्तु द्विराचम्य ॥ ॥

आचम्य प्राणानायम्य अद्य पूर्वो० ॐ समारोपितोग्नेः प्रत्यवरोहणं करिष्ये ॐ प्रत्यवरोह जातवेदः पुनस्त्वं देवेभ्यो हव्यं वह नः प्रजानन् । प्रजां पुष्टिं रयिमस्मासु धेह्यथा भव यजमानाय शं यो: ॥ इति मंत्रेण सामिद्ध्यात् इतिश्रि ॥ भास्कर भाउ परांजपे

शके १८२५ आषाढ शु॥११ रविवार

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com